

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

ISSN 0321-1401

1
'85

репродукцію, треба підкреслити, що комуністи на фронті завжди були попереду, виконували найскладніші завдання, вели за собою інших. І коли випадала найскрутніша хвилина, коли людям загрожувала смерть, лунав заклик: «Комуністи, вперед!» — і йшли під вогонь, назустріч танкам, на мінні поля сини партії. Багато їх полягло смертю хоробрих, але лави Ленінської партії не рідшали, бо тисячі воїнів ставали на місце загиблих.

Поруч з комуністами завжди були їхні молодші товариші — комсомольці. Вони воювали на фронті і в тилу ворога, допомагали людям в обложеному Ленінграді, на військових заводах виготовляли бойову техніку, зброю... На полотні М. Осенева — комсомольці споруджують оборонні рубежі під Москвою. Зовсім молоді дівчата, хлопці-підлітки довбають мерзлу землю, риють окопи, ставлять протитанкові надолби. На мить відірвалися вони від тяжкої праці, щоб із заздністю подивитися вслід машинам, які рухаються в бік фронту. Усім молодим хотілося тоді із зброєю в руках воювати проти нелюдів у мишастих шинелях, зі свастикою на пілотках. Але й ті, хто не брав безпосередньої участі у боях, всіма силами допомагали зупинити ворога, а потім і розгромити його, щоб повернути мир на рідну землю, відродити все зруйноване й понівечене окупантами. Щоб знову став щасливим і усміхненим хлопчик з картини С. Овсепяна «Дитячий світ».

Подивіться, хлоп'я стоїть — змарніле, сумне, в чужому одязі — серед руїн колись улюбленого магазину малечі з красномовною назвою «Дитячий світ». Палають будинки, стелеться чорний дим. Десь у тому страхотливому полум'ї зникла мати хлопчика, зник дім, загинуло все, що здавалося таким надійним і вічним...

Врятувати наших дітей, дати їм світле сьогодення і щасливе майбуття, відстояти Радянську Вітчизну — за це йшли на бій діди й прадіди сьогоднішніх малят. Ця думка має пройти червоною ниткою через усю бесіду за поданими тут картинами. Посилити емоційний вплив допоможе використання музичних творів (найкраще — пісень часів війни, зокрема «Священная война» О. Александрова).

Бесіду можна розділити на окремі фрагменти з тим, щоб не перевантажувати дітей. Скажімо, окремо розповісти про початок війни, використавши плакат І. Тоїдзе і картину С. Овсепяна. Або — про оборону Москви за полотнами К. Юона й М. Осенева. В будь-якому варіанті головна думка лишається спільною: Велика Вітчизняна була народною війною проти підступного ворога, і перемогу було здобуто завдяки згуртованості радянських людей навколо Комуністичної партії, завдяки мужності й відданості всього радянського народу.

Вчимо міркувати

△ ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІЧНИХ ВПРАВ І ЗАВДАНЬ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Р. ШИРЯЄВА,

ст. вихователь дошк. закл. № 4 Єнакіївського металургійного з-ду Донецької обл.

Педагогічний колектив дошкільного закладу протягом ряду років веде поглиблену роботу, спрямовану на підвищення якості навчання і виховання старших дошкільників, розглядаючи це як ефективний засіб формування психологічної готовності вихованців до навчання у школі. Ми поставили перед собою конкретні завдання: визначити доступність і доцільність використовуваних методів та прийомів оптимізації педагогічного процесу в групах; дібрати різноманітний матеріал, який відповідає дидактичним вимогам і сприяє досягненню наміченої мети, розробити систему подання його дітям.

У цьому напрямку працювали, зокрема, вихователі Л. В. Пікалова і А. Ф. Немцева. Було намічене здійснення комплексного підходу до виконання поставлених завдань на заняттях, у праці, грі, повсякденному житті, в індивідуальній роботі з дошкільниками, забезпечення зв'язку між усіма видами дитячої діяльності. Обмірковували зміст навчального матеріалу, прагнучи, щоб кожне заняття з різних розділів програми сприяло активізації пізнавальної діяльності вихованців, послуговувалися найбільш оптимальними методами і прийомами навчання. Виробили основні вимоги до організації педагогічного процесу, передбачивши обов'язковий взаємозв'язок у проведенні режимних моментів, використання кожного з них для розвитку у дітей творчості, самостійності, формування морально-вольових якостей, самоаналізу та самооцінки, для виховання взаємодопомоги, активізації набутих раніше знань і вмінь при виконанні завдань.

Багато уваги приділили доборові дидактичного матеріалу: розробили зразки логічних вправ та завдань на встановлення причинно-наслідкових зв'язків у природі, в життєвих ситуаціях, на узагальнення спостережень, розуміння часових відношень, усвідомлення емоційного стану. Виготовили картки з комплексними завданнями для занять з математики (рекомендовані М. Богдановичем), які створюють умови для одночасного розглядання певного математичного явища з різних боків, спонукають до розмірковування; таблиці з математичними головоломками,

ребусами; електротабло для розв'язування задач та прикладів; схеми іграшок-саморобок з природного матеріалу, споруд з будівельного матеріалу. Придбали магніти, колби, трубки та інший матеріал для ознайомлення дошкільників з деякими фізичними явищами.

На педагогічних радах за участю вчителів початкових класів середньої школи № 1 обговорили такі питання: «Про формування морально-вольових передумов навчання старших дошкільників», «Оптимізація навчально-виховного процесу у групах дітей старшого дошкільного віку», «Вплив використовуваних методів організації дітей на ефективність і щільність занять з фізичної культури». Вихователі дістали консультації щодо використання комплексних завдань і проблемних ситуацій на заняттях з математики, розвитку пізнавальної активності у дітей, ознайомлення дошкільників з найпростішими фізичними явищами та ін. Протягом 1983—1984 навчального року на базі нашого дошкільного закладу працювала міська школа передового досвіду з питань оптимізації навчально-виховного процесу.

Готуючись до проведення занять, вихователі Л. В. Пікалова й А. Ф. Немцева аналізували набуті дитими знання, навички і вміння, обмірковували, як створити такі ситуації, у яких діти активно спиралися б на свій досвід при виконанні завдань.

Знайомий навчальний матеріал (часто з ускладненням) широко використовували й на інших заняттях, з тим щоб дошкільники користувалися ним раціонально, визначали істотні й неістотні ознаки предметів та явищ, порівнюючи і класифікуючи їх, узагальнювали, робили висновки, встановлювали причинно-наслідкові зв'язки.

Значну увагу приділяли збагаченню змісту занять з математики, розвитку мовлення й ознайомлення з навколишнім, вводячи різноманітні головоломки, ребуси, шаради, логічні вправи і завдання. Діти охоче розв'язували нестандартні задачі: «До ведмеда у барліг прийшли гості — вовк, їжак і лисиця. Скільки звірів стало у барлозі? Скільки гостей у барлозі?»; «У Сергія та

Наталки є мати, батько і бабуся. Скільки дорослих у сім'ї?»; «У Буратіно є два бідони місткістю сім і чотири літри. Йому треба набрати три літри води. Як це зробить Буратіно?»

Вправи на розрізнення геометричних форм використовували не лише на заняттях з математики, а й у вільний час:

Які геометричні фігури на таблиці? Скільки їх? (Рис. 1).

Які чотири палички треба прибрати, щоб залишилося три квадрати? (Рис. 2).

Склади квадрат і два трикутники з п'яти паличок. Склади два квадрати і чотири трикутники з дев'яти паличок.

При розв'язуванні таких завдань активізувалися досвід дітей, їхні знання про характерні особливості геометричних фігур.

Розвиткові логічного мислення й уваги сприяло розв'язання ребусів, які складаються з літер, цифр, геометричних фігур. Удосконалювалися аналітико-синтетичні розумові дії, вміння поєднувати у завданні звуковий аналіз слів з називанням математичних термінів.

Ось яке заняття з математики провела у підготовчій групі Л. В. Піколова для слухачів школи передового досвіду.

Програмний зміст. Продовжувати вчити дітей розв'язувати головоломки, ребуси, вправляти у складанні й розв'язуванні задач на додавання та віднімання. Розвивати аналітико-синтетичну розумову діяльність, уважність, кмітливість, викликати інтерес до логічних вправ і завдань; виховувати організованість.

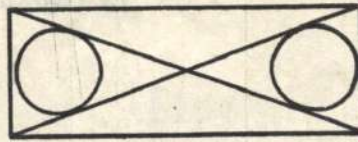
Матеріал: демонстраційний — таблиці зі зразками ребусів, головоломок; роздавальний — цифри, картки для складання задач, палички.

Хід заняття

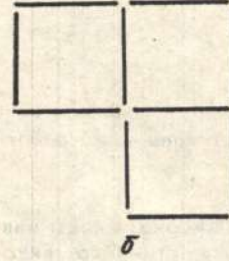
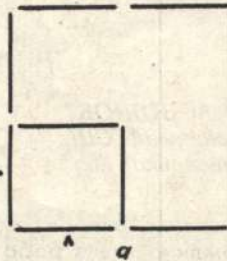
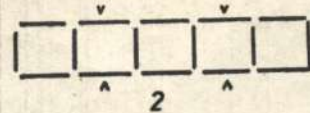
— Діти, сьогоднішнє заняття з математики буде незвичайне: ви розв'язуватимете цікаві задачі — головоломки і ребуси. Математичні головоломки вам уже добре знайомі, бо зустрічалися з ними не раз. А це — нові. Подивіться на таблицю (рис. 3, а) і скажіть, які геометричні фігури ви бачите. Скільки тут квадратів? Подумайте, як із цих смужок скласти три квадрати. (Рис. 3, б).

Подивіться на другу таблицю. (Рис. 4). Що ви бачите на ній? Подумайте, яку смужку треба забрати, щоб залишилося три чотирикутники. (Смужки на таблицях знімі).

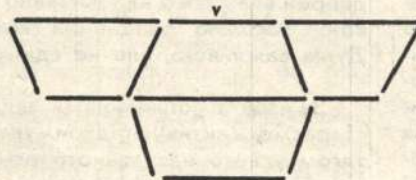
Крім головоломок, існує ще один вид цікавих задач — ребуси. Давайте пригадаємо, що це таке. Чим замінено в ребусі текст? Правильно, текст замінено малюнками, цифрами, буквами. Що означає сам малюнок? Що він передає? Так, якщо частина зашифрованого слова збігається з назвою якогось предмета, то у ребусі вона передається у вигляді малюнка. Навіщо іноді ліворуч або праворуч від зображеного предмета ставлять кому? Правиль-

1

3

4

5

но, це означає, що від назви треба відкинути першу або останню букву. Там, де стоять дві коми підряд, треба відкинути від назви дві букви. Або ж якусь букву з назви перекреслюють — отже, її треба вилучити. Частина деяких слів вимовляються однаково з назвами цифр. Подивіться на таблицю — на ній кілька ребусів, спробуємо разом прочитати їх. (Рис. 5).

Аналізуються відповіді дітей. На 17-й хвилині заняття проводиться фізкультхвилинка.

А зараз будемо розв'язувати задачі. Покладіть перед собою картки з малюнками. Нехай кожний складе задачу за своїм малюнком і викладе цифрами її розв'язок. (Діти придумують і розв'язують задачі). На які дії задачі? Як ви розв'язували їх? Тепер послухайте, яку задачу склала я. Будьте уважні. «Біля школи росли 2 дуби і 3 ялинки. Восени посадили 4 ялинки. Скільки дубів стало біля школи?»; «Дідусь упіймав кілька окунів та шук. Скільки всього риб упіймав дідусь?»

Підсумок заняття:

— Що ви повторили сьогодні? Що нового довідалися? Як працювали всі на занятті? Що можна сказати про старанність Олега? Як працювала Ніна? Оленко, що ти можеш сказати про свою роботу?

Не менший інтерес викликало у старших дошкільників ознайомлення з шарадами, метаграмами, які вводилися на занятті з навчання грамоти. Наприклад:

Перше — знак усім відомий,
Друге — ворог злій війні,
Прочитаєш все в цілому —
Вийде місто на землі.

(Житомир)

Мене ти змалку звик любити
І завжди ситий ти за це.
Та тільки «у» на «і» змінити —
Залізу я на деревце.

(булка — білка)

У вільний час діти виявляли бажання почути нові шаради, розв'язувати ребуси, головоломки. Зверталися і до батьків з проханням скласти їх. Набутими вміннями користувались у сюжетній грі «Школа». Зрозуміло, не всі однаковою мірою проявляли кмітливість, але було загальне зацікавлення можливістю перевірити свої знання, поправлятися.

Проведена робота переконала в тому, що старання підготовка і продумане планування навчального процесу, використання різноманітних вправ і завдань для розмірковування забезпечують його оптимізацію, належну морально-вольову підготовку дітей до навчання у школі.